

1

❧ דיוקים ודקדוקים ❧

א' א': אֶל-כָּל-יִשְׂרָאֵל - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים אֶל-כָּל יִשְׂרָאֵל.

א' ב': הַר-שְׁעִיר - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים הַר שְׁעִיר.

הַר-שְׁעִיר - השי"ן בצירי. ואין לקרוא שְׁעִיר בשווא נע. וכן הוא להלן.

א' ג': בַּעֲשֵׂתִי עֲשֵׂה-חֶדֶשׁ - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים בַּעֲשֵׂתִי עֲשֵׂה-חֶדֶשׁ.

א' ד': אֵת סִיחֹן - תיבת אֵת מוטעמת בתיב, ולא במהפך.

א' ה': בָּאָר - הבי"ת בצירי. ואין לקרוא בָּאָר בשווא נע.

א' ו': דָּבָר אֵלֵינוּ בְּחֶרֶב לְאֹמֶר - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים דָּבָר-אֵלֵינוּ בְּחֶרֶב לְאֹמֶר.

רַב-לָכֶם שָׁבַת - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים רַב לָכֶם-שָׁבַת.

א' ז': וְסָעוּ - הסמ"ך בשווא נח."

וְסָעוּ - הסמ"ך בשווא נח, ויש להזהר שלא להבליע את העי"ן שאחריה ולקרוא וסו. וכן בכל מקום בו מנוקד שווא נח לפני אות גרונית, יש להזהר שלא תבלע האות הגרונית". ולהלן רשימת המילים בפרשה שיש להזהר בהן בזה: וַיְהִי. וּלְזֶרַעַם. בְּשָׂנְאָת. לְרֹאחֲכֶם. יִרְאָה. יִרְאָנָה. הַתֶּאֱנָף. וַיִּרְאָתָד. שְׁמַעֲד. מְלָאכִים. הַשְּׂאֲרָנוּ. הַגִּלְעָד. הַשְּׂאִיר. נִשְׂאָר.

וְאֶל-כָּל-שְׂכֵנֶיךָ - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים וְאֶל-כָּל שְׂכֵנֶיךָ.

וּבְשִׁפְלָה - השי"ן בדגש, והשווא נע.

הַכְּנַעֲנִי - הכ"ף בדגש, והשווא נע.

א' ח': וְלִיעֲקֹב - הוי"ו במתג, והלמ"ד שאחריו בשווא נח."

א' י': וְהִנֵּנִי - הנו"ן בדגש, והשווא נע.

א' י' א': עֲלֵיכֶם - יש להקפיד על הגייה נכונה של העי"ן, שלא ישמע שקורא אֲלֵיכֶם באל"ף. וכן הוא להלן.

א' י' ב': וּמִשְׁאָכֶם - יש להזהר שלא להבליע את האל"ף ולקרוא וּמִשְׁכֶּם, או לקרוא וּמִשְׁאָכֶם השי"ן בשווא נח.

וְרִיבְכֶם - הבי"ת בשווא נע.

א' י"ג: אֲנָשִׁים חֲכָמִים וְנָבִינִים וְיָדְעִים לְשִׁבְטֵיכֶם - יש להקפיד להטעים היטב את הטפחא המפסיק שבתיבת וְיָדְעִים, שהוא ניגון מפסיק יותר מהתביר"ם שבתיבת וְנָבִינִים, שאם לא יטעים כראוי ישמע שהם אנשים ידועים לשבטיהם, בעוד שפירושו שהם אנשים חכמים ונבונים וידועים, שיבואו מכל שבט ושבט".

לְשִׁבְטֵיכֶם - הטי"ת בצירי, והוא לשון רבים. ויש להזהר שלא ישמע שקורא לְשִׁבְטְכֶם הטי"ת בשווא נע, שהוא שינוי משמעות ללשון יחיד. וכן הוא להלן.

א' י"ד: טוֹב־הַדָּבָר אֲשֶׁר-דִּבַּרְתָּ לַעֲשׂוֹת - יש להקפיד לנגן את הטעמים כראוי, ולא להטעים טוֹב הַדָּבָר אֲשֶׁר-דִּבַּרְתָּ לַעֲשׂוֹת.

א' ט"ז: אֶת-שִׁפְטֵיכֶם - הפ"א בשווא נע.

וּשְׁפָטְתֶם - הטי"ת בשווא נח, ולא בשווא נע", למרות הקושי. ויש להזהר שלא להבליע בתי"ו שישמע כאילו קרא וּשְׁפָטְתֶם, או לחלקה לשתי מילים ולקרוא וּשְׁפָט תֶּם, או שישמע כאילו קרא וּשְׁפָטְתֶם. ואם אינו יכול לקרוא בשווא נח מבלי להבליע את הטי"ת או לחלקה לשתי מילים, עדיף לקרוא בשווא נע.

א' י"ז: מִפְּנֵי-אִישׁ - הפ"א בדגש, והשווא נע.

אֲשֶׁר יִקְשֶׁה מִכֶּם - יש לנגן את שני המונחים כראוי, ואין להשמיט את המונח הראשון ולהטעים אֲשֶׁר-יִקְשֶׁה מִכֶּם במקף". וכן הוא להלן כ"ג: שְׁנַיִם עָשָׂר אֲנָשִׁים.

וּשְׁמַעְתִּיו - העי"ן בשווא נח. ואין להבליע ולקרוא וּשְׁמַתִּיו, או לקרוא וּשְׁמַעְתִּיו בפתח העי"ן. וכן הוא להלן ל"ה: נִשְׁבַּעְתִּי. ולהלן מ"ג: שְׁמַעְתֶּם. ולהלן ב' כ"ז, כ"ח: אָעֲבַרְהָ. ולהלן ג' י"ט: יָדַעְתִּי.

א' י"ח: אֵת כָּל-הַדְּבָרִים - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים אֵת-כָּל הַדְּבָרִים.

א' י"ט: אֵת כָּל-הַמִּדְבָּר - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים אֵת-כָּל הַמִּדְבָּר.

א' כ': בְּאַתָּם - הטעם מלרע בתי"ו.

א' כ"א: וְאֶל-תַּחַת - הטעם מלרע בתי"ת, והוא פועל, שפירושו תפחד. והקורא תחת מלעיל משנה משמעות לשם עצם, שפירושו פחד".

א' כ"ב: כָּלְכֶם - הלמ"ד בדגש, והשווא נע.

א' כ"ד: וַיִּרְגְּלוּ - הגימ"ל בדגש, והשווא נע.

לקרוא כראוי. וציין לדבריו בבאור הלכה (סימן ס"א, ד"ה ידעיש).

" ענין זה מבואר בגליון פרשת שמות תשע"ה הערה כ"ג.

" בניגון הטעמים המקובל יש נטיה להטעים את התביר בניגון מפסיק יותר מהטפחא, אך באמת הטעם טפחא הוא מפסיק יותר מהתביר, ויש להקפיד על הניגון המתאים בכל מקום של צירוף הטעמים תביר וטפחא, כי בהרבה מקומות זה משנה את פירוש הענין.

" ופירוש רש"י כאן שפירש שיהיו ידועים לשבטיהם אינו מתאים לטעמים. ובאבן עזרא פירש שיהיו ידועים שיכירום הכל, והיינו שפירש שידועים הוא בפני עצמו, ואין הכוונה ידועים לשבטיהם, וזה מתאים לפירוש הטעמים.

" ולא יתכן כלל שיבוא כאן שווא נע, שהרי אין שווא נע בא לפני דגש. וכל הטעם שהתי"ו דגושה, משום שלפניה שווא נח.

" ענין זה מבואר בגליון פרשת שמות תשע"ה הערה ל'.

" כבמשלי י"ז: תַּחַת גִּגְרָה בְּמִבְּיָן. וכמו שכתב רש"י שם ובברכות ז' ע"א.

קינה, ויתכן שהמנהג לקרוא את הפטרת חזון בלבד בניגון קינה, שהוא מנהג קדום שכבר נזכר בראשונים, גם לדבריו מנהג נכון הוא. וצ"ע בזה.

" ואע"פ ששורוק היא תנועה גדולה, ולכן השווא שאחריה נע, זה רק בשורוק הבא באמצע תיבה, אך שורוק בראש תיבה היא תנועה קטנה, משום שכל שורוק היא ניקוד האות שלפניה, ובראש מילה שאין אות לפניה, נקרא כאילו יש אל"ף לפניה (עיין מנחת שי בראשית א' י"ד), ומ"מ כיון שאין כאן שתי אותיות המנוקדות בניקוד השורוק, אלא אות אחת, לכן דינה כקבוצה, שהיא תנועה קטנה ולא כשורוק שהיא תנועה גדולה. ויש מקומות שהרבה טועים ומבטאים שווא נע אחר שורוק בראש מילה.

" מחמת קלות האות הגרונית במבטא, כאשר יש לפניה אות המנוקדת בשווא נח, יש נטיה להשמיט את האות הגרונית מהמבטא, ולנקד את האות שלפניה בניקוד שלה במקום בשווא נח (כגון: מִלֶּךְ במקום מְלָאךְ, שִׁמּוֹן במקום שִׁמְעוֹן, וְיָגוּ במקום וְיָהוּג). וזה מצוי פעמים רבות, וצריך זהירות רבה מאד ע"מ לא להיכשל בזה. וכבר הזהיר על זה ביסוד ושורש העבודה (שער שלישי פרק שני), והאריך שם להראות לעין כל את גודל קלקולי התיבות וחסרון האותיות במי שאינו נוהר

3

א' מ"ד: וַיִּכְתְּבוּ - הכ"ף בדגש, והשווא נע.

א' מ"ו: וַיִּשְׁכְּבוּ - השי"ן בשווא נע.

ב' ד': הַיִּשְׁכָּבִים - השי"ן בשווא נע.

וַיִּרְאוּ - הרי"ש בשווא נע, והוא מלשון יראה. והקורא וַיִּרְאוּ בשווא נח משנה משמעות ללשון ראה.

ב' ז': בִּרְכָּךְ - יש אומרים שהכ"ף הראשונה בשווא נע, ויש אומרים שהיא בשווא נח^כ.

אֶת־הַמִּדְבָּר הַגָּדֹל הַזֶּה - יש להקפיד לנגן את הטעמים כראוי, ולא להטעים אֶת־הַמִּדְבָּר הַגָּדֹל הַזֶּה.

ב' ח': מֵאֵת - יש להזהר שלא להבליע את האל"ף וישמע שקרא מֵאֵת.

וּמַעֲצֵן - הטעם מלרע ביו"ד.

מֵאֵילֹת וּמַעֲצֵן גִּבֹּר - הפסק פרשה באמצע פסוק. ואין להטעים את תיבת גִּבֹּר בטעם סוף פסוק, אלא בטעם אתנחתא^כ.

ב' ט': אֶל־תֵּצֵר - הטעם מלעיל בתי"ו.

כִּי לִבְנֵי־לֹט - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים כִּי־לִבְנֵי לֹט.

ב' י': יִשְׁכְּבוּ - הטעם מלעיל ביו"ד^{כא}, והשי"ן בשווא נע^{כב}. וכן הוא להלן.

ב' י"ב: וַיִּשְׁכְּבוּ - השי"ן בשווא נע. וכן הוא להלן.

ב' י"ג: עֲתָה - יש להקפיד על הגייה נכונה של העי"ן, שלא ישמע שקורא אֶתָּה באל"ף.

ב' י"ד: נִשְׁפָּע - יש להקפיד להשמיע את העי"ן^{כב}, שאם לא ישמיעה משנה משמעות, שישמע שקרא נִשְׁפָּעָה בה"א מלשון שבי, שהרי הה"א אינה נשמעת^{כט}.

ב' ט"ו: הִיָּתָה הָם - הטעם מלעיל בה"א^{כא}, והיו"ד בשווא נע^{כז}.

ב' י"ט: כִּי לִבְנֵי־לֹט - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים כִּי־לִבְנֵי לֹט.

ב' כ': אֶרְכֶּכְּ אִם תִּחְשָׁב אֶף־הוּא - יש להקפיד לנגן את הטעמים כראוי, ולא להטעים אֶרְכֶּכְּ אִם תִּחְשָׁב אֶף־הוּא.

ב' כ"ג: עַד־עֲנֶה - הטעם מלרע בזי"ן.

ב' כ"ד: הִתָּל - יש להקפיד על הגייה נכונה של הה"א, שהוא לשון ציווי, שלא ישמע שקורא אֶחָל באל"ף שהוא לשון מדבר^ל. וכן הוא להלן.

ב' כ"ה: אֶחָל תָּת פִּתְּךָ - תיבת אֶחָל מוטעמת בפשטא ולא בקדמא^{לא}.

כָּל־הַשָּׂמִים - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים כָּל הַשָּׂמִים.

וַרְגָּזוּ - הגימ"ל בשווא נע.

וְחָלוּ - הטעם מלרע בלמ"ד.

וַרְגָּזוּ וְחָלוּ מִפְּנֵי - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להחליף בין המרכא והטפחא ולהטעים וַרְגָּזוּ וְחָלוּ מִפְּנֵי.

ב' ל"ד: מָתָם - המ"ם בשווא נע, והוא לשון אנשים. והקורא מָתָם בצירי משנה משמעות ללשון מוות^{כז}. וכן הוא להלן.

ג' ב': וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים וְאֶת־כָּל עַמּוֹ.

ג' ג': וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים וְאֶת־כָּל עַמּוֹ.

ג' י"א: כִּי רַק־עֹז - יש להקפיד לנגן את הטעמים כראוי, ולא להשמיט את המונח ולהטעים כִּי־רַק־עֹז במקף.

עֲרֹשׁוּ, עָרְשׁוּ - יש להקפיד על הגייה נכונה של העי"ן, שלא ישמע שקורא אָרְסוּ, אָרְס, באל"ף^{לב}.

הָלָה - הה"א האחרונה לא נשמעת, ונקרא הָל.

ג' י"ב: לְרֹאשׁוֹנֵי - האל"ף לא נשמעת, ונקרא לְרֹאשׁוֹנֵי^{לד}. וכן הוא להלן.

ג' י"ג: הַמְּנַשֶּׁה - המ"ם רפה, ובשווא נע^{לה}.

^{לב} ובשם האבן עזרא נמסר סימן: החיים עומדים והמתים שוכבים. דהיינו שבתִּיבֵת מָתָם שפירושה אנשים חיים, המ"ם מנוקדת בשווא שבו הנקודות עומדות זו על גב זו, ובתיבת מָתָם שהיא מלשון מוות, המ"ם מנוקדת בצירי שבו הנקודות שוכבות זו לצד זו.

^{לד} ברוב העדות אין הבדל בהגייה בין אות שי"ן שמאלית לאות סמ"ך.

^{לה} והשוורוק שבו"ו הוא ניקוד הרי"ש, אע"פ שהאל"ף מבידלה ביניהם. והרבה טועים וקוראים לְרֹאשׁוֹנֵי כשהרי"ש בשווא נע (וגם המתג שתחת הרי"ש מטעה מעט, שדומה לשווא).

ויש לציין, שמחמת שיש אות אל"ף בין הוי"ו בו מנוקד השוורוק לבין הרי"ש המנוקדת בשוורוק, יש סופרים (כגון בכ"י ט"ב) שניקדו לְרֹאשׁוֹנֵי בניקוד כפול, גם בקבוץ תחת הרי"ש, וגם בשוורוק אחריה, וכדי שלא יטעו ויקראו גם את האל"ף, הושם קו רפה מעל האל"ף לסימן שאינה נקראת (שבכל כתבי היד הקדומים על כל אות ששייך בה דגש ורפה, היו מסמנים דגש ע"י נקודה בתוך האות, ורפה ע"י קו מעל האות, ולא היו אותיות ללא סימן כלל. הסופרים המאוחרים יותר, השמיטו את קו הרפה, והשתמשו בדגש ובהשמטותו בלבד), אִמְנֶם, גם הסופרים שניקדו בניקוד כפול, לא ניקדו כן בעקביות, משום שאין ניקוד זה חובה.

וכיו"ב בתיבת מאום (דנאל א' ד, איוב ל"א ז'), שגם בה האל"ף לא נקראת, והשוורוק הוא ניקוד המ"ם, ונקראת מוֹם, יש סופרים שניקדו שם מָאֹם בניקוד כפול, כמו כאן.

^{לה} עיין במאמר על השווא שאחר ה"א הידיעה.

וכאן מוכח שהמ"ם בשווא נע מזה שמילה זו אינה מופיעה ביוצאים מן הכלל במסורה הנקראים בשווא נח למרות המתג.

וכן מוכח מזה שבכתב היד א'ו המ"ם מנוקדת כאן בחטף פתח. וכן בכתר

^{כב} משום כלל הדומות. וענין זה מבואר בגליון פרשת וארא תשע"ה הערה י"ב.

^{כז} מחמת הפסק הפרשה, עלולים לטעות ולהטעים בסוף פסוק במקום באתנחתא.

^{כז} ואע"פ ששווא הבא אחר הטעם הוא שווא נח, אפי' כשלפניו תנועה גדולה. כאשר הטעם נסוג אחר ממקומו, ובא אחריו שווא, השווא נשאר נע כדינו הרגיל אחר תנועה גדולה, שטעם שנסוג אחר אין כוחו כטעם לגבי זה, כיון שאינו מקום הטעם המקורי (מנחת שי בראשית י"ט ט', בשם ערוגת הבשם פ"ג ד"ה אמנם).

^{כח} ירושלמי ברכות פ"ב ה"ד: אלו צריך דקדוק וכו', ר' חנינא בשם ר' אחא אשר נשבע ה' ע"כ.

ופירשו רוב הראשונים (רד"ק במכלול ע"ב ע"ב, המנהיג הל' תפילה סי' ל"ח, טור או"ח סי' ס"א. וכו' בשו"ע שם סעיף ט"ז) דהיינו שצריך דקדוק להשמיע יפה את העי"ן, שלא תהיה נשמעת כה"א.

^{כט} לקוראים בהגיה המבחינה בין קמץ לפתח, אם לא יקפידו על ההגייה הנכונה, אע"פ שעשו שלא כדין, לא שינו משמעות, כיון שהמשמעות ניכרת עדיין ע"י הפתח. אך לקוראים בהגיה שאינה מבחינה בין קמץ לפתח, שאצלם כל הבידול בין המשמעים הוא ע"י הגיית העי"ן, אם לא יקפידו על ההגייה הנכונה, יש לחשוש בזה לשינוי משמעות.

^ל כלהלן פסוק כ"ה: אֶחָל תָּת פִּתְּךָ.

^{לא} הצירוף קדמא מהפך פשטא מצוי מאד במקרא, ולעומת זאת הצירוף פשטא מהפך פשטא הוא די נדיר, ומחמת הרגילות, ודמיון צורות הקדמא והפשטא, יש נטיה להטעים בקדמא ולא בפשטא. כאן טעו בזה גם בכמה דפוסים.

ג' י"ט: ומקנכם - הנו"ן בצירי, והוא לשון רבים. ויש להזהר שלא ישמע שקורא ומקנכם בשווא נע, שהוא שינוי משמעות ללשון יחיד.

ג' כ': אֶשְׂרֵי-יָנִיחַ - היו"ד בקמץ, והנו"ן רפה. והוא לשון מנוחה. והקורא יָנִיחַ בפתח ודגש, יתכן שמשנה משמעות ללשון עזיבה^ל.

❖❖❖ ❖❖❖ ❖❖❖

❖ חילופי נוסחאות ❖

א' ז': נְהַרְפָּרַת / (נְהַר פָּרַת)

במקף - בכתבי היד: ט"ב ט"ד ט"ה ט"ו ט"ח, ט"א ט"ג ט"ד ט"ה ט"ו ט"ח ס"ח ס"ט ס"י ס"יא ס"ג ס"ד ס"ה ס"ז, א"א א"ב א"ד א"ו א"ח. ~ ובדפוסים: רוו"ה, קסוטו, קורן, ברויאר. ~ וכן הוא בעין הקורא^ל.

במקף - בכתבי היד: ס"ז ס"ב ס"ז, א"ג א"ז א"ט א"י. ~ ובדפוסים: מק"ג, רא"פ, לטריס, גינצבורג.

א' מ"ב: וְלֹא-תִלְחַמוּ / (וְלֹא תִלְחַמוּ)

במקף. והמונח בתיבת תלחמו - בכתבי היד: ט"א ט"ב ט"ד ט"ו ט"ח, ס"א ס"ב ס"ג ס"ד ס"ה ס"ז ס"ב ס"ג ס"ד ס"ה ס"ז, א"א א"ב א"ד א"ו א"ח. ~ ובדפוסים: מק"ג, רא"פ, לטריס, ברויאר.

במונח בתיבת ולא - בכתבי היד: ס"ה ס"ו ס"ז ס"ח ס"ט, א"א א"ג א"ה א"ז א"ח א"ט א"י. ~ ובדפוסים: רוו"ה, גינצבורג, קורן. ~ וכן הוא בעין הקורא.

תַּנְגָּלוּ / (תַּנְגָּלוּ)

הנו"ן במונח - בכתבי היד: ט"ב ט"ד ט"ו ט"ח, ס"א ס"ב ס"ג ס"ד ס"ה ס"ו ס"ז ס"ח ס"י ס"יא ס"ג ס"ד ס"ה ס"ז, א"א א"ב א"ד א"ו א"ח א"י. ~ ובדפוסים: מק"ג, רא"פ, לטריס, קסוטו, ברויאר.

הנו"ן ללא מונח - בכתבי היד: ס"ט, א"ד א"ט. ~ ובדפוסים: רוו"ה, גינצבורג, קורן. ~ וכן הוא בעין הקורא.

ב' ה': תַּתְּגָּרוּ בָּם / (תַּתְּגָּרוּ בָּם)

הטעם מלרע ברי"ש - בכתבי היד: ט"א ט"ב ט"ג ט"ד ט"ו ט"ח, ס"ב ס"ג ס"ד ס"ה ס"ח ס"ט ס"י ס"יא ס"ב ס"ג ס"ד ס"ה ס"ז, א"א א"ב א"ד א"ו א"ז. ~ ובדפוסים: רא"פ, לטריס, גינצבורג, קסוטו, ברויאר. ~ וכן כתבו אור תורה ומנחת שי.

הטעם מלעיל בגימ' - בכתבי היד: ס"א ס"ו ס"ז ס"י ס"ט, א"ג א"ה א"ח א"י^{מא}. ~ ובדפוסים: מק"ג, רוו"ה, קורן. ~ וכן הוא בעין הקורא.

ב' י': קַעֲנָקִים / (קַעֲנָקִים)

ב' י"א: קַעֲנָקִים / (קַעֲנָקִים)

ב' כ"א: קַעֲנָקִים / (קַעֲנָקִים)

הכ"ף בקמץ - בכתבי היד: ט"א ט"ב ט"ג ט"ד ט"ו ט"ח, ס"ג ס"ד ס"ה ס"ט ס"י ס"יא ס"ב ס"ג ס"ד ס"ה ס"ז, א"ד א"ה א"י. ~ ובדפוסים: גינצבורג^{מב}, קסוטו, ברויאר.

הכ"ף בפתח - בכתבי היד: ס"ה ס"ו ס"ז ס"י ס"ט, א"ג א"ב א"ה א"י. ~ ובדפוסים: מק"ג, רא"פ, רוו"ה, קורן.^{מב}.

ב' ל"ו: וְהָעִיר אֲשֶׁר בְּנַחֲלִי / (וְהָעִיר אֲשֶׁר-בְּנַחֲלִי)

בקדמא מהפך פשטא - בכתבי היד: ט"ב ט"ג ט"ד ט"ו ט"ח, ס"א ס"ב ס"ג ס"ד ס"ה ס"י ס"יא ס"ב ס"ג ס"ד ס"ה ס"ז, א"ד א"ה א"י. ~ ובדפוסים: מק"ג, רא"פ, רוו"ה, גינצבורג, קסוטו, קורן, ברויאר.

במהפך מקף פשטא - בכתבי היד: ס"ו ס"ז ס"ח ס"י ס"ט, א"א א"ב א"ג א"ז א"ח א"ט א"י. ~ ובדפוס: לטריס.

מד הכלל הוא שאחר ה"א הידיעה יבוא דגש (כגון: הפנים, השמים). וכן כאשר תבוא אחת מאותיות השימוש בכ"ל ותנוקד בפתח להורות על דבר ידוע, יבוא אחריה דגש (כגון: ביום, בדרך, לבקשה).

וכאשר אחר ה"א הידיעה באה אחת מהאותיות אההע"ר שאינן מקבלות דגש, באותיות א"ר יבוא במקום הדגש תשלום דגש באות הקודמת לו, ע"י שתנוקד בקמץ במקום בפתח (כגון: האהה הראשון), אך כשבאות אותיות ה"ח אחר ה"א הידיעה לא יבוא תשלום דגש, ואע"פ שנשמט מהן הדגש ה"א הידיעה תנוקד בפתח (כגון: ההוא, החלום).

ובה"א הידיעה שלפני האות ע', אע"פ שברוב מוחלט של התיבות בא תשלום דגש והה"א מנוקדת בקמץ (כגון: העיר, העץ, הקס), יש תיבות שאין בא בהן תשלום דגש והה"א נשארת בפתח (וכגון: העורים, בעצים), ואף יש תיבות שפעמים יבוא בהן תשלום דגש ופעמים לא (כגון: לענים (בראשית ג' ל"ו, משלי י' כ"ו) - לענים (שמואל א' ט"ז, קהלת י"א ד')).

ויש תיבות שנחלקו הספרים האם בא בהן תשלום דגש והן מנוקדות בקמץ, או שלא בא בהן תשלום דגש והן מנוקדות בפתח, כגון: הערקי (בראשית י' י"ז), העמרמי (במדבר ג' כ"ז), העבוט (דברים כ"ד י"א, י"ג), העור (דברים כ"ח כ"ט), העמסים (ישעיה מ"ג), לעשוקים (תהלים קמ"ז ד'), שבכל אלו יש ספרים המנקדים בקמץ, ויש ספרים המנקדים בפתח.

ונראה שגם כאן נחלקו הספרים האם בא כאן תשלום דגש או לא, שהמנקדים קַעֲנָקִים בקמץ סוברים שבא כאן תשלום דגש, והמנקדים קַעֲנָקִים בפתח סוברים שלא בא כאן תשלום דגש.

ומדברי ר' איצק פרעמסלא בקונטרס דברי אמת, ומדברי רוו"ה, נראה שנקטו שהמחלוקת כאן היא אם כלולה כאן ה"א הידיעה בכ"ף, או לא, שהמנקדים בקמץ סוברים שכלולה כאן ה"א הידיעה, ולכן הכ"ף מנוקדת בקמץ, והמנקדים בפתח סוברים שלא כלולה כאן ה"א הידיעה, והכ"ף מנוקדת בפתח ולא בשווא משום שאחריה חטף פתח, ואותיות השימוש שלפני חטף, מנוקדות בניקוד החטף (כגון: בַּאֲמַת, נָאֲרִי, בְּאֵינִית) ולא בשווא. ולפי דבריהם במחלוקת זו יש שינוי משמעות.

אך אין הכרח כלל שזו מחלוקת הספרים, ונראה יותר לומר שהמחלוקת היא אם בא כאן תשלום דגש או לא, כמו שמצאנו מקומות נוספים שנחלקו הספרים אם בא תשלום דגש לפני האות ע"ן.

ארם צובה מילה זו מנוקדת פעמים רבות בחטף פתח (כגון: יהושע א' י"ב, ד' י"ב, י"ב ו'), י"ג ז', ועוד). ומוכח שהמ"ם נקראת בשווא נע.

ל' לקוראים בהגיה המבחינה בין קמץ לפתח, אם לא ירפו את האות, אע"פ שעשו שלא כדיון, לא שינו משמעות, כיון שהמשמעות ניכרת ע"י הפתח. אך לקוראים בהגיה שאינה מבחינה בין קמץ לפתח, שאצלם כל הבידול בין המשמעים הוא ע"י דגשות ורפיון האות, אם לא ירפו יש לחשוש בזה לשינוי משמעות.

ל' בבית יוסף (או"ח סימן כ"ה) כתב שאין בזה שינוי משמעות, ובלבוש (שם סעיף ז') כתב שלא דק ויש בזה שינוי משמעות. ובאחרונים שם (מור וקציעה, מחזיק ברכה, ועוד) האריכו לדון בזה, ואכ"מ.

ל' כבויקרא ז' ט": וּבְשָׂרָה זָבַח תּוֹדַת שְׁלָמִיו בַּיּוֹם קָרְבָּנוֹ יֶאֱכַל לֹא יֵצֵחַ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר.

ל' וכן מוכח מהכלל שכתב יחב"י בדיני המקפים, שכל נהר-כבר נהר-פרת במקף.

מ נראה שיש סימני מחיקה של מונח שהיה תחת הגימ'ל, והועבר לתחת הרי"ש.

מא נראה שיש סימני מחיקה של מונח שהיה תחת הרי"ש, והועבר לתחת הגימ'ל.

מב יש כמה כתבי יד ודפוסים שאינם עקביים בכל שלושת המקומות: בכתבי היד ס"א א"א א"ו בפסוקים י' וי"א הכ"ף בפתח, ובפסוק כ"א הכ"ף בקמץ.

ובדפוס לטריס בפסוקים י' וי"א הכ"ף בקמץ, ובפסוק כ"א הכ"ף בפתח. וכבר כתב רוו"ה שיש דפוסים שלא ניקדו באופן שווה בכל שלושת המקומות, וברור שאין חילוק בין שלושת המקומות, שאם לא כן היה מוזכר החילוק במסורה, אלא ודאי שכולם שוים או בפתח או בקמץ.

מג ובגליון כתב שכך מנוקד ברוב הספרים, אך בספרים אחרים מנוקד קַעֲנָקִים בפתח.